

ET Kisebbségvédelmi Keretegyezmény Utókövető Szeminárium

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény részes államaként Magyarország 1998 óta hajtja végre az egyezmény rendelkezéseit. A vállalások teljesítésének végrehajtását a Keretegyezmény Tanácsadó Bizottsága eddig két körben ellenőrizte.

A Budapesten 2006 végén rendezett utókövető szeminárium középpontjában a második monitorozási kör tapasztalatai álltak. Ez az ellenőrzési ciklus a kormányzati szervek által 2004. május 7-én benyújtott második országjelentéssel kezdődött. A Tanácsadó Bizottság az országjelentésben leírtakra, egyéb írott forrásokra, valamint a 2004. szeptemberében tett budapesti és pécsi helyszíni látogatásán tapasztaltakra alapozta értékelését. A Keretegyezmény végrehajtását ellenőrző második ciklus a Tanácsadó Bizottság Magyarországról szóló második véleményével, illetve a vélemény alapján a Miniszteri Bizottság által elfogadott ajánlásokkal zárult.

A szeminárium célja az volt, hogy számba vegye a Keretegyezmény magyarországi végrehajtásának eredményeit, és egyúttal megvitassa azokat a már megtett, vagy a jövőben megtenni kívánt lépéseket, amelyek a második véleményből, valamint az ajánlásokból adódnak.

Az ET Kisebbségvédelmi Keretegyezmény Titkársága és az Egyezmény Tanácsadó Bizottsága, az illetékes állami és kormányzati szervek, a kisebbségi önkormányzatok, valamint civil és nemzetközi szervezetek képviselőinek (mintegy 70 fő) részvételével három terület vizsgálatára került sor:

- a kisebbségi önkormányzatokkal kapcsolatos jogi szabályozás és a kisebbségek közéleti részvételének egyéb formái;
- a diszkrimináció elleni küzdelem a társadalmi és gazdasági életben és a romák helyzete;
- a kisebbségek jogai az oktatás, a kultúra és a tömegkommunikáció.

Prof. Zdzislaw Galicki a ET Kisebbségvédelmi Keretegyezmény Tanácsadó Bizottságának képviselőjeként bevezető előadásában emlékeztetett az ET Miniszteri Bizottsági határozatának pontjaira, és elsorolta, mely kérdésekre szeretne a nap folyamán választ kapni. Ezek között szerepelt a kisebbségek kedvezményes parlamenti képviselőjének, a módosított kisebbségi jogszabályok hatásosságának, a kisebbségi önkormányzatok pénzügyi autonómiájának, a romákat sújtó széles körű hátrányos megkülönböztetésnek, a kisebbségi nyelvek oktatásának ügye.

Paulik Antal, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal megbízott elnöke összefoglalóan ismertette az elmúlt két évben a kisebbségpolitika területén bekövetkezett fejleményeket. Szólt az októberben megtartott kisebbségi önkormányzati választások eredményeiről és elmondta: az önkormányzati rendszerből mintegy kétszáz, a kisebbséghez nem tartozók által létrehozott testület került ki, egyes közösségekben ugyanakkor nőtt „az oda nem tartozókból álló önkormányzatok aránya”. Ezekben az esetekben a közösségek jogorvoslással próbálkoztak közvetlenül a választások után, ám a jogalkalmazók mindaddig nem találták meg a módját a visszaélőkkel szembeni jogi fellépésnek. Az új jogszabályok alapján történt első választások lezárultával összegzik a tapasztalatokat, és visszatérnek a rendelkezések módosításához.

Paulik Antal beszámolt arról, milyen megosztásban foglalkoznak a kormányzati szervek a kisebbségi kérdések kezelésével, milyen előirányzatok szerepelnek a kisebbségek vonatkozásában a 2007. év költségvetési törvénytervezetében, és melyek a kisebbségek országgyűlési képviselőjével kapcsolatos elképzelések.

Heizer Antal, a NEKH volt elnökeként a kisebbségi törvény 2005. évi módosításának tapasztalatairól beszélt. Véleménye szerint szükség van arra, hogy a kisebbségi választói névjegyzék összeállítása a kisebbségi közösségek kezébe kerüljön. A kisebbségi választások túlságosan hosszúak: az első értesítéstől az országos önkormányzat megválasztásáig 10 hónap is eltelik. Ez felveti a folyamat lerövidítésének szükségességét és akár a közvetlen regionális és országos választás lehetőségét is.

Dr. Kaltenbach Jenő, a nemzeti és etnikai kisebbségek országgyűlési biztosa előadásában kijelentette: Magyarországon az európai átlagot messze meghaladó, különleges jogvédelmet biztosítanak a kisebbségek számára. Ennek leszögezése mellett el kell mondani, hogy több területen nem sikerült előrelépést elérni. A módosított kisebbségi választási jogszabályok megsűrű hatása gyenge, az általános demográfiai folyamatoktól eltérően a kisebbségek létszáma ciklusról ciklusra drámaian emelkedik. A törvénymódosításhoz megítélés szerint mielőbb hozzá kell fogni, és a kisebbségi regisztrációban kizárólagossá kell tenni az azt most befolyásolni sem tudó érintettek kompetenciáját. A kisebbségi identitáshoz való

A konferencia elnöksége

jog ugyanis nem csak egyéni, hanem – jelenleg sajnos sérülő – kollektív jog is.

A hozzászólók között többen visszatértek az etnobiznisz jelenségére. Az örmény képviselő szerint a kisebbségi kultúra és a kisebbségi nyelv ismeretét valamilyen formában ellenőrizni kell.

Több kisebbségi hozzászóló (német, szerb, ukrán) nehezményezte, hogy a jelenlegi kormányzati megszorítások érzékenyen érintették a kisebbségekkel foglalkozó állami intézményrendszert mind személyi, mind pénzügyi ellátottsága terén. A kisebbségi írott sajtó működtetésével kapcsolatban komoly aggodalomra adnak okot a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítványt érintő elvonások. Az OKM-ben semmilyen forrás nem áll rendelkezésre a kisebbségi kulturális tevékenységekhez, és az ezzel foglalkozó munkatársak 75%-át leépítették. A magyar társadalom javuló mértékben fogadja és ismeri el a kisebbségeket, s ezzel szemben áll a politika passzivitást mutató magatartása. Aggodalmukat fejezték ki a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal jövődó státusa, átalakulása miatt is, ami veszélybe sodorhatja a kisebbségügy kormányzati koordinációját, illetve a kisebbségek és a kormányzat közötti kapcsolattartást, a kisebbségi érdekek kormányzati képviseletét. Ez annál is nehezebb helyzetet teremt, mivel a kisebbségek jelenléte az országgyűlési döntéshozatalban sem biztosított.

A romák helyzetével és a diszkrimináció elleni küzdelemmel foglalkozó blokkban Ürmös Andor, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium főosztályvezetője ismertette a romaüggyel foglalkozó központi közigazgatási struktúrákat, a jogvédő intézmények hálózatát és a roma középtávú intézkedéseket, illet-

ve hosszú távú stratégiát keretbe foglaló Roma Évtized programot. Felhívta a figyelmet arra, hogy a Roma Évtized program intézkedéseire a forrásokat – a közhiedelemmel ellentétben – nem a Világbank vagy más nemzetközi szervezetek, hanem a résztvevő állam belső költségvetése biztosítja.

Kolompár Orbán, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke jónak ítélte az önkormányzat kapcsolatait az illetékes kormányzati szervekkel. A romapolitikát azonban új alapokra kell helyezni és az intézkedéseket valóban végre kell hajtani. A társadalmi problémát nem mindig a diszkrimináció jelenti, hanem a mindent átható szegénység és kiszolgáltatottság a romák körében. A lakhatási körülmények javítása, a munkahelyteremtés égetően fontos kérdés. Ha nem cselekszik az ország, 10-15 éven belül megoldhatatlan társadalmi problémával szembesülünk majd.

A vita során az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium képviselője a Roma Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálat, az Egyenlő Bánásmód Hatóság képviselője saját szervezete munkáját ismertette.

A harmadik tematikus blokk első előadójaként Simon Istvánné, az Oktatási és Kulturális Minisztérium főosztályvezetője beszélt a hátrányos helyzetű és roma tanulókkal kapcsolatos integrációs feladatokról és az Útravaló programról, majd ismertette a kisebbségi oktatás biztosításának formáit meghatározó körülményeket (szórványjelleg, anyanyelvvesztés a családokban, a korábban csak hat kisebbség esetében létező oktatási intézményrendszer). Kitért a közelmúltban kialakított kiegészítő kisebbségi oktatásra és a kisebbségek által átvett intézményekre is. Fretyán István a kisebbségi média helyzetét ismertette. Az interneten át használt média terjedése a kisebbségek körében öröme okot adó fejleményt jelent. Fel kell

készülni a digitális technikára való áttérésre is. *Fuzik* János, az Országos Szlovák Önkormányzat elnöke az intézményesülés, intézményátvétel során szerzett tapasztalatokról számolt be. Azt tanácsolta a képviselőknek: az iskolai körzetesítés, társulások során éljenek vétőjogukkal, fontolják meg a kisebbségi oktatást folytató iskolák közötti társulások létrehozását. Aggodalmát fejezte ki az OKM-ben látható leépítések, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal sorsa, a Nemzetiségi Kulturális Tanács működésének hiánya, a kisebbségi újságok ellehetetlenülése miatt.

Több hozzászóló visszatért a Magyar Rádió alelnökének a 2007. februárjában indítandó új, kisebbségi adóval kapcsolatban a nap első részében tett bejelentésére. Az adó véleményük szerint nem indítható be a megadott időpontban, és még az adás profilját tekintve is vita van a parlamenti közvetítéseket is ezen az adón megoldani kívánó ORTT és a Magyar Rádió között. *Fuzik* János és *Paulik* Antal elmondta, hogy a kisebbségek tárgyaló delegációja találkozik a Magyar Rádió vezetésével, és az ellentmondásos kép remélhetőleg mielőbb kitisztul.

A szeminárium összefoglalásaképpen *Solymosi* Judit, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal fősztályvezetője méltatta az Európa Tanács Magyarországra irányuló figyelmét és az évek óta eredményes és őszinte hangú együttműködést. *Galicki* professzor úgy vélte, sikerült a lehető legtöbb tartalommal megtölteni az utókövető szemináriumot. Fontosnak tartotta kitérni arra, hogy a kisebbségpolitika területén elengedhetetlen a folyamatosság biztosítása. Más országokban, így Lengyelországban is vannak gazdasági nehézségek, de mindent meg kell tenni azért, hogy – ha az előrelépés átmenetileg nem is lehetséges – a kisebbségek helyzete a korábbihoz viszonyítva ne romoljon.

A nemzetközi összehasonlításban is jelentősnek mondható eddigi eredményeket, vívmányokat meg kell őrizni, mivel ezek elvesztése nagy hiba lenne és nehezen helyrehozható károkat okozna. A találkozót konstruktívnak, inspirálónak és tanulságosnak nevezte, és biztosította a résztvevőket a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény Tanácsadó Bizottsága korlátlan támogatásáról.

Dr. Solymosi Judit

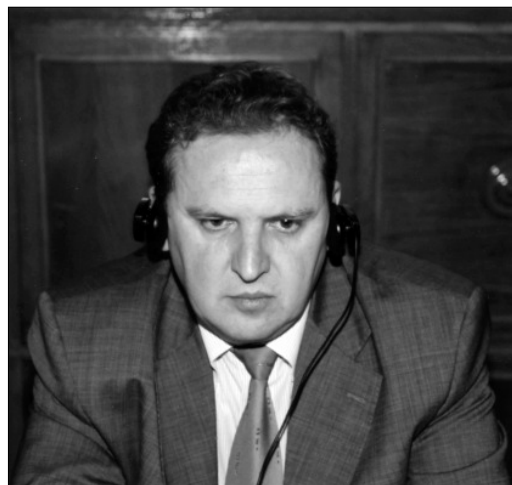
Paulik Antal, a NEKH megbízott elnöke:

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A Magyar Köztársaság kisebbségpolitikájának alapelve, hogy a területén élő kisebbségi közösségeket államalkotó tényezőként, nyelvüket, kultúrájukat az egész országot gazdagító elemként ismeri el. Minden, az Országgyűlés, a központi kormányzat, és az államigazgatás rendelkezésére álló eszközzel segíti a kisebbségekhez tartozók identitásának megőrzését és átörökítését. A kormányzat, a végrehajtó hatalom a kisebbségvédelem terén kifejtett erőfeszítéseiről, elért eredményeiről rendszeresen beszámol az Országgyűlés előtt ugyanúgy, mint a nemzetközi közösség, az Európa Tanács felé is.

Mint ismeretes, hazánk az elsők között csatlakozott az Európa Tanács két, a kisebbségek nyelvének, kultúrájának, identitásának védelmét szolgáló dokumentumához, a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartájához és a Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezményhez. A két dokumentumot az Országgyűlés törvényben hirdette ki, így azok az Alkotmány, a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény és más, a kisebbségi lét különböző területeire vonatkozó jogszabályok mellett a Magyar Köztársaság kisebbségpolitikáját meghatározó tényezőivé váltak.

A két említett Európa tanácsi dokumentum annyiban hasonló, hogy mindkettő rendszeres beszámolási kötelezettséget ró a csatlakozott államokra. Ez a

kötelezettség egyrészt segíti a magyar kormányzatot abban, hogy rendszeresen összefoglalja, mit is tett egy-egy időszakban a kisebbségvédelem területén, másrészt – a Szakértői Bizottság ajánlásai révén – nagyobb hangsúlyt kapnak azok a területek, amelyek a szükségesnél kevesebb figyelmet kaptak a beszámolási időszakban. Ezek az ajánlások a kisebbségpolitika alakítása során fontos hivatkozási alapok, viszonyítási pontok lehetnek.

A most tárgyalt beszámoló elkészítésének időszakában – a huszonegyedik század első éveiben – a magyarországi közvélemény, de a magyar politika figyelmét is, elsősorban az Európai Unióhoz történő küszöbönálló csatlakozás, az azzal kapcsolatos

jogalkotási és jogharmonizációs, valamint a csatlakozással kapcsolatos tájékoztatással összefüggő feladatok kötötték le. Talán a most tárgyalt beszámolókból kiderül, hogy azért jutott energia a kisebbségekkel kapcsolatos jogszabályok megalkotására, módosítási folyamatának továbbvitelére is. Erre az időszakra esik az – a kisebbségi önkormányzati rendszer szempontjából alapvető fontosságú – alkotmánymódosítás, amelynek értelmében a kisebbségi választások aktív résztvevői köre a kisebbséghez tartozókból áll össze. Az Alkotmány ilyen értelmű módosítása lényegében feladatul szabta a jogalkotóknak azt, hogy a kisebbségi választások szabályait ennek megfelelően alakítsák ki.

A beszámoló elkészítésének időpontjában a választási szabályokat tartalmazó jogszabálynak még csupán kormányzat által kidolgozott változata volt ismert. A kisebbségeknek ezzel a változattal kapcsolatos véleménye, nemegyszer fenntartásai is ismertek voltak. Éppen ezért nem volt meglepő, hogy a politikai egyeztetések során, a jogszabály kidolgozásának parlamenti szakaszában a törvénytervezet jónéhány elemében módosult.

Ilyen alapvető rendelkezés, amely kikerült végül a jogszabályból, a Szakértői Bizottság által a korábbi információk alapján üdvözölt szándék, hogy a kisebbségi választások során választó és választható legyen a Magyarországon élő, tartósan letelepedett Európai uniós állampolgár is. Ez a rendelkezés végül kimaradt a törvényből.

A módosítási folyamat végére lényegesen megváltoztak a kisebbségi választói jegyzék összeállításának szabályai is. A korábbi kormányzati szándéktól eltérően a kisebbségi közösségek nem kaphattak érdemi beleszólási lehetőséget a kisebbségi választói jegyzék összeállításába és a helyi közigazgatásnak is csupán regisztrációs jogosítványai lettek.

E tekintetben a 2006. októberi helyi kisebbségi önkormányzati választások első tapasztalatai azt mutatják, hogy a határozottabb kormányzati elképzelések nagyobb mértékben segíthették volna a kisebbségi önkormányzati választási rendszer megtisztítását a kisebbséghez nem tartozóktól.

Hasznosnak bizonyult a jelöltállítás kisebbségi civil szervezetekhez történő delegálása. Erről a rendelkezésről bebizonyosodott, hogy több esetben elősegítette az illetéktelen jelöltek kikerülését a rendszerből.

Összességében elmondható, hogy a települési kisebbségi önkormányzati választások első fázisa alapvetően sikeresen zárult. Az új választójogi rendszer kritikusi előzetes várakozásai szerint csökkennie kellett volna a létrejött önkormányzatok számának. Ennek ellenére bár valóban kikerült a rendszerből mintegy 200, a kisebbségekhez nem

tartozók által létrehozott testület, összességében a 2006. októberében megválasztott kisebbségi önkormányzatok száma mégis nőtt. Országosan összesen 1435 településen 2049 kisebbségi önkormányzat tagjait választották meg. A választási eredmények alapján a jövő év márciusában összesen 57 területi szintű önkormányzati testület alakulhat meg, ebből 11 Budapesten. Valamennyi kisebbség létrehozhatja országos önkormányzatát is.

Ugyanakkor nem mehetünk el amellett szótlanul, hogy egyes közösségekben az oda nem tartozó önkormányzatok aránya nem csökkent, sőt, esetenként nőtt a korábbi választásokhoz viszonyítva. Ezekben az esetekben a közösségek megpróbálkoztak a jogorvoslattal már közvetlenül a választások után, ám a jogalkalmazók mindeddig nem találták meg a módját a visszaélőkkel szembeni jogi fellépésnek. Olyan tapasztalataink is vannak azonban, hogy egyes kisebbségi szervezetek, a számukra sikeres választási eredmények elérése érdekében indítottak a közösséghez nem tartozó, a kisebbségek anyanyelvét egyáltalán nem beszélő személyeket.

Ne feledjük, a kisebbségi választások folyamata 2007. márciusában zárul majd le, amikor a területi (megyei) és országos kisebbségi önkormányzatok új testületei felállnak. Úgy vélem, hogy ezt követően lesz itt az ideje a tapasztalatok országos, mind a 13 közösségre kiterjedő összegzésének, és az esetleges intézkedések átgondolásának, a velük kapcsolatos javaslatok megfogalmazásának.

Fontosnak tartjuk rögzíteni, hogy a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló törvény elfogadásakor az országgyűlés pártjainak szakértői megállapodtak abban, hogy az új jogszabályok alapján történt első választások lezárultával összegzik a tapasztalatokat, és ha szükséges, visszatérnek a rendelkezések módosításához.

A 2006. évi országgyűlési választásokig továbbra sem sikerült megoldást találni a nemzeti és etnikai kisebbségek parlamenti képviseletének biztosítására. Ezt a kérdést valószínűleg egy átfogó, a parlament egészének reformját célzó javaslat teheti kezelhetővé. Ugyanakkor fontos, a kisebbségek érdekeit megjelenítő testület lehet az Országgyűlés elnökének 2006. szeptemberében tett kezdeményezésére alakuló, a Magyarországi Országos Kisebbségi Önkormányzatok Fóruma elnevezésű testület, amely a tervek szerint évente találkozna az Országgyűlés elnökével, hogy egyeztessék a kisebbségeket érintő legfontosabb kérdésekben a közösségek álláspontjait. A Fórum lehetőséget keres majd arra is, hogyan, és milyen feltételekkel kapcsolhatók be a kisebbségi választott képviselők a parlament bizottságainak munkájába.

Mint ismeretes a korábbi, májusi országgyűlési választások eredményeinek alapján az előző kormány is alkotó koalíció kapott felhatalmazást új kormány alakítására. Az új kormány felállásával jelentősen átalakult a kisebbségügy kormányzati feladatainak ellátásával kapcsolatos rendszer is. A nemzeti és etnikai kisebbségekkel kapcsolatos feladatellátás központi szervezete, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal az új kormány felállásával a Szociális és Munkaügyi Minisztérium felügyelete alá került azzal, hogy 2007. január 1-jével integrálódik annak szervezetébe. Időközben a korábbi döntés módosult, így a NEKH január elsejétől a központi közigazgatás csúcsszerveinek, a Miniszterelnöki Hivatalnak a felügyeletével működik majd.

Az esélyegyenlőséggel, ezen belül is a roma közösség társadalmi, gazdasági integrációjával kapcsolatos feladatok a Szociális és Munkaügyi tárca Esélyegyenlőségi Szakállamtitkárságához kerültek. Ugyanez a szaktárca működteti az Országos Esélyegyenlőségi Hálózatot, amelynek mára országsszerte 16 regionális Esélyegyenlőségi Koordinációs Iroda – Esélyek Háza a tagja. Az egyes Esélyek Háza célja és feladata is egyben a tárca esélyegyenlőségi politikájának, esélyteremtő programjainak támogatása, a hátrányos helyzetű csoportok (romák, fogyatékossgal élők, gyermekek, idősek, nők, hátrányos helyzetű térségben élők) társadalmi befogadását elősegítő integrációs szakpolitikák közvetítése és ennek érdekében e csoportok társadalmi befogadását elősegítő integrációs programok generálása és a megvalósításban való közreműködés.

Ugyanennek a szakminisztériumnak, valamint az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumnak a felügyeletével, az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény rendelkezései alapján alakult meg az Egyenlő Bánásmód Hatóság, amelynek hatáskörében az említett jogszabályban szereplő, az egyenlő bánásmódhoz fűződő jogok megsértésének eseteit vizsgálja, illetve segíti az ilyen eljárásban hátrányosan megkülönböztetett személyeket érdekeik képviseletében.

A Hatóság feladatkörében akár a törvényben megfogalmazott szankciókat alkalmaz, illetve intézkedéseket kezdeményez. A Hatóság továbbá véleményezi az egyenlő bánásmódot érintő jogszabályok tervezeteit, javaslatot tesz kormányzati döntésekre, jogi szabályozásra. Rendszeresen tájékoztatja a közvéleményt és a Kormányt az egyenlő bánásmód érvényesülésével kapcsolatos helyzetről, tájékoztatja az érintetteket az igényérvényesítés lehetőségeiről. Közreműködik azoknak a jelentéseknek az elkészítésében, melyeket az egyenlő bánásmód hazai érvényesülésével kapcsolatban nemzetközi szervezetek részére kell megküldeni. A Hatóság honlapján nyomon követhetők a felmerült jogsérelmek, az egyenlő

bánásmód elvárásával szembeni sérelmek szerinti bontásban, kiegészítve azzal, milyen módon sikerült az egyes eseteket lezárni, született-e megegyezéssel megoldás, vagy bírósági útra terelték az ügyet.

Szintén a kisebbségekkel kapcsolatos kormányzati tevékenység szervezetének módosulásához tartozik, hogy a kulturális és oktatási szakterület egyesítésével a kisebbségi kultúra és oktatás kérdései is egy szaktárca felügyelete alá kerültek. Ezen belül a kisebbségi oktatás – nyelvoktatás, nyelvi oktatás – kérdései az Esélyegyenlőségi és Nemzetiségi Főosztály hatáskörébe tartoznak, míg a kulturális élettel kapcsolatos feladatkörök ellátása a Közművelődési Főosztályhoz lett rendelve. Közvetlen a tárca államtitkárának felügyeletével működik a Roma Integrációs Titkárság, amely a romák oktatási szegregációjának felszámolását, az integrált oktatás megteremtését hivatott elősegíteni.

Bizonyára ismert a jelenlévők előtt is, hogy a kormányzati reformok a felsorolt strukturális változásokkal nem zárultak le. Az elkövetkező két évben a költségvetési finanszírozás struktúrája, tartalma is megváltozik. Ennek sajnálatos első eleme, hogy a 2007. évi költségvetés összeállítása során szinte valamennyi költségvetési fejezetnek szembesülnie kell forrásainak szűkülésével, kiadásainak csökkentésével. Ebben a helyzetben, amikor a költségvetés címeinek túlnyomó többsége 5-30%-os csökkenést érkezik, azt hiszem, elmondhatjuk, hogy a kisebbségi fejezetcímek kiemelt figyelemben részesülnek.

A kisebbségügy felügyeletét ellátó szaktárca vezetője a tervezési folyamat első fázisában egyeztetett az országos kisebbségi önkormányzatok vezetőivel arról, melyek azok a prioritások, amelyeket a költségvetés összeállításakor érvényesíteni kívánnak. Az elnökök kiemelt fontosságúnak tekintették a korábban átvett, vagy alapított, az országos önkormányzatok által működtetett intézmények működésének biztonságát, a kisebbségi oktatás támogatását, valamint a települési kisebbségi önkormányzatok központi támogatásának szinten tartását.

Meg kell említenem ezzel kapcsolatosan egy olyan korábbi intézkedést, amely részben már megteremtette az országos kisebbségi önkormányzatok által működtetett intézményi kör finanszírozásának stabilitását. Ezen intézkedés szerint az országos kisebbségi önkormányzatok saját működési költségvetése, valamint az általuk működtetett intézményeknek a korábban az önkormányzati költségvetésbe beépült támogatása a költségvetési törvényben az Országgyűlés fejezete alá került. Ez azt jelenti, hogy ezen tételek módosítása az Országgyűlés hatásköre, vagyis nagy valószínűséggel az év elején érvényes költségvetési számok nem módosulhatnak az év további részében, azaz, függetlenek a kormányzati megtakarítási szándékoktól.

Térjünk azonban vissza a kisebbségi költségvetési prioritásokhoz. Az országos kisebbségi önkormányzatok intézményi költségvetése nominálértéken nem változott az előző évi – azaz a 2006. évi számokhoz képest. Hasonló a helyzet a kisebbségi oktatást támogató kiegészítő normatívák összegével is. Ugyanakkor a közoktatás egészének finanszírozási rendszere változik, ami nyilván nehezíteni fogja a kisebbségi oktatást végző intézmények finanszírozását is, ám maga a kisebbségi feladatellátás támogatása a tervek szerint szinten marad. A települési kisebbségi önkormányzatok központi támogatásának összege is a 2006-os év szintjén marad, ami, tekintettel arra, hogy – a várakozásokkal ellentétben - a választások során több kisebbségi önkormányzat alakult, és alakul majd a területi önkormányzatok létrejöttével, a korábbi keretösszeg 170 millió forinttal történő megemelését jelenti. Még egyszer hangsúlyozni szeretném, hogy a jelen gazdasági és pénzügyi helyzetben a nominálérték megőrzése a jövő évi költségvetésben a kiemelt gondoskodással egyenlő.

És most, anélkül, hogy részletekbe bocsátkoznék, hiszen a későbbi programok során lesz mód a mélyebb ismertetésre, szeretnék megemlíteni az egyes monitorozási témákkal kapcsolatosan néhány, az adott területen kiemelkedően fontos intézkedést, ami segíti az előrelépést. A jogszabályi keretek módosulásáról már beszéltem, ezzel kapcsolatosan a kisebbségekről szóló adatok gyűjtésének újabb forrását szeretném megemlíteni, a kisebbségi választói jegyzékekre feliratkozottak számát. A névjegyzékek a választásokat követően ugyan megsemmisítésre kerültek, ám a rájuk feliratkozottak száma településenként rendelkezésre áll, ami egy újabb, fontos viszonszám lehet a jövőben.

A parlamenti képvisellel kapcsolatos gondokról már ejtettem néhány szót. Úgy gondolom, hogy az utánam következő felszólalók is érintik majd ezt a kérdéskört, azzal együtt is, hogy – mint elmondtam – ez a kérdés nem látszik megoldhatónak önállóan, az általános képviseleti reform megindítása nélkül. A hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos folyamatokról szintén beszéltem már. Itt csupán annyit szeretnék leszögezni, hogy a kormányzati elkötelezettség ebben a témakörben sem változott.

A roma kisebbség helyzetét továbbra is kiemelt figyelem kíséri. Tudjuk, hogy erőfeszítéseink nem tűnnek elég hatékonynak, ám arról biztosíthatom az érintetteket, hogy a kormányzat érzi ezen feladat súlyát, és lehetőségeihez mérten segíti mind a roma tanulók oktatási integrációját, mind pedig a kisebbség egészének társadalmi, gazdasági beilleszkedését. A romákkal kapcsolatos kormányzati szándékokkal bővebben a Szociális és Munkaügyi tárca fősztályvezetője, a roma kisebbség elvárásairól pedig az Országos Cigány Önkormányzat képviselője ismerteti meg Önöket.

A kisebbségi oktatás fejlesztése folyamatos szándéka a kormánynak. A kétnyelvű kisebbségi oktatás preferálását tükrözik a kiemelt kisebbségi normatívával való támogatás mellett azok a pályázatok, amelyek – egyebek mellett – a kisebbségi pedagógusok szaknyelvi felkészítését, továbbképzését szolgálják. Az oktatással kapcsolatos részletesebb információkat az Oktatási és Kulturális Minisztérium fősztályvezetője ismerteti majd.

Az országos kisebbségi önkormányzatok pénzügyi autonómiája elérésének folyamata az elmúlt három évben a korábbi időszakhoz mérten komoly fejlődést mutat. Az elmúlt időszakban az országos kisebbségi önkormányzatok által működtetésre átvett, illetve alapított intézmények száma elérte a 36-ot. Ezek támogatása korábban a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatalon keresztül érkezett a fenntartókhoz, ám 2006-tól az Országgyűlés fejezetében az országos kisebbségi önkormányzatok költségvetésében jelent meg önálló címként.

A média területén több pozitív fejleményről is beszámolhatunk. A kisebbségi törvény módosításában megjelent egy olyan rendelkezés, miszerint a közszolgálati televízió és rádió önálló szervezeti keretek között és önálló költségvetéssel biztosítja a kisebbségi műsorok készítését és rendszeres sugárzását. Ezen rendelkezés alapján a Magyar Rádió már megkezdte az önálló szervezeti egység felállítását, továbbá, ugyancsak a közszolgálati rádió 12 órás kisebbségi műsorokat sugárzó frekvenciát indít a középhullámon 2007 február 1-től. Ez a frekvencia a rádió illetékeseinek tájékoztatása szerint országosan fogható lesz. Ugyancsak pozitív fejlemény, hogy a Magyar Televízió kisebbségi adásai elérhetővé váltak az MTV internetes honlapján. Ezek a programok bármikor letölthetők, ami ugyan nem oldja meg a sugárzási idővel kapcsolatos panaszokat, ám az érintett közönség egy nem elhanyagolható hányada számára hozzáférhetővé teszi az adásokat a nekik megfelelő időpontban. (Csak megjegyezni kívánom, ne felejtjük el, hogy korábban az Informatikai és Hírközlési Minisztérium számítógépet juttatott minden pályázó kisebbségi önkormányzatnak.)

Azt hiszem, a rövid összefoglalóból is kiderült, hogy lesz miről beszámolnunk a következő periodikus beszámoló elkészítésekor, ugyanakkor bízom benne, az is kiderült, hogy a Magyar Köztársaság kormánya tisztában van azzal, hogy a kisebbségek anyanyelvének, kultúrájának, integrációjának területén ma is vannak elérendő célok, megvalósulatlan elképzelések, kormányzati szándékok.

Végezetül köszönöm a figyelmüket, nem csupán azt, amelyet mostani felszólalásomnak szenteltek, hanem azt a jóindulatú figyelmet is, amelyet országunk, annak kisebbségpolitikája folyamatosan érzékel az Európa Tanács részéről.

Fuzik János, az Országos Szlovák Önkormányzat elnöke:

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

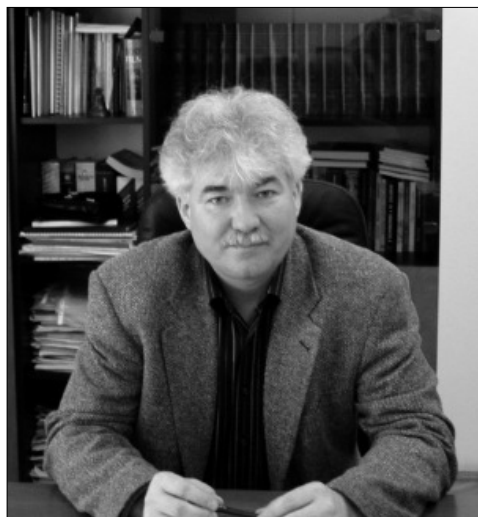
Az Országos Szlovák Önkormányzat (OSZÖ) nevében tisztelettel köszöntöm az Európa Tanács Kisebbségvédelmi Keretegyezménye magyarországi végrehajtásával foglalkozó szeminárium külföldi és hazai résztvevőit.

Felkérésem szerint az OSZÖ elnökeként a magyarországi kisebbségek oktatásával, kultúrájának megőrzésével és tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzáféréssel kapcsolatos intézkedéseket kellene értékelnem, említést téve továbbá a hazai szlovák-ság által átvett és alapított intézményekről.

Utolsó előadóként számolnom kellett azzal, hogy az előttem szólók kisebb-nagyobb mértékben az általunk vázolt területeket is érinteni fogják. Ez így is történt. Ezért főként azokra a legfontosabb és konkrét körülményekre szeretnék koncentrálni, amelyek az ET Kisebbségvédelmi Keretegyezménye Tanácsadó Bizottságának második országvéleménye elfogadása, azaz 2004. december 9. óta jelentkeztek. Megemlítem természetesen azokat a kedvező vagy kedvezőtlen, jobbra vagy rosszabbra forduló jelentősebb folyamatokat is, amelyeket a második országvélemény is regisztrált.

Az elmúlt időszak egyik alapvető eredményének a kisebbségi törvény módosítását és 2005. november 25-i hatálybalépését tekintem. Nem véletlenül esett ma is a legtöbb szó erről a jogszabályról. Bár kétségtelenül további tökéletesítésre szorul, egyes pénzügyi rendelkezésekkel együtt lehetővé tette és teszi, hogy az országos kisebbségi önkormányzatok – csakúgy, mint számos helyi kisebbségi testület – egyre inkább valódi önkormányzatként jelenjen meg: intézményeket működtetve, döntési helyzetbe hozva, pontosabban meghatározott lehetőségekkel és jogosítványokkal felruházva, ugyanakkor fokozottabb törvényességi és gazdálkodási ellenőrzés mellett.

Az oktatási terület – és talán egész kisebbségi önkormányzati rendszerünk – legfontosabb eredménye és minőségi változása egyes nemzetiségi oktatási intézmények működtetésének átvétele. Ezt már a második országvélemény is regisztrálta a horvátok, németek és szlovákok esetében. Az OSZÖ akkor még csak a szarvasi Szlovák Általános Iskola, Óvoda és Diákotthon új fenntartója volt, 2005-ben átvette a békéscsabai Szlovák Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium működtetését is. Jövőre tervezük és közgyűlési határozatunk alapján hivatalosan bejelentettük a sátorlajújhelyi Szlovák Általános Iskola és Kollégium átvételét. Ez utóbbi esetben az intézmény elkerülhetetlen integrálását és a szlovák

oktatás elsorvadását kívánjuk megelőzni. Szarvason és Békéscsabán főként az akadálytalan fejlődés biztosítása volt a célunk. Azóta mindkét intézményben egy-egy óvodai csoport, Szarvason új párhuzamos osztály is indult. Növekszik a gyerekek és alkalmazottak száma, a jelenlegi finanszírozás az általunk fenntartott iskolákban stabil, kiegyensúlyozott viszonyokat biztosít. Ugyanakkor – jobb híján, hiszen véleményezésre tervezetet nem kaptunk, ahogyan ezt a kisebbségi törvény előírja – aggódom a 2007. évi költségvetési törvényről érkező híreket. Ezek alapvető változásokról szólnak az oktatás finanszírozásában, a jelenlegi tanulólétszámra szabott fejkvóták helyett tanulócsoporthoz támogatással számolnak, ami szakembereink szerint jelentős csökkentést eredményezhet nemcsak az általunk fenntartott, hanem valamennyi kisebbségi nyelven, vagy nyelvet oktató iskolában.

A kistelepülések értelemszerűen kis létszámú iskoláinak helyzete így is válságos, ahogyan erre az Országos Horvát Önkormányzat által készített szakanyag és 2006 nyarán összehívott tanácskozás is felhívta a figyelmet. A horvát kollégáink által kidolgozott és a német, román, szerb, szlovák, valamint szlovén országos önkormányzatok által támogatott finanszírozási javaslatot az illetékes tárca is megkapta.

A közoktatási törvény módosítása a kisiskolák, azaz a 8 évfolyamnál kevesebb évfolyammal működő iskolák fenntartóira azt a kötelezettséget rója, hogy 2008. augusztus 31-ig más oktatási intézményekkel társulniuk kell. A kisebbségi oktatás megőrzése ezért nagy felelősséget ró az egyetértési joggal rendelkező helyi kisebbségi önkormányzatokra, de nem kevésbé az országos és leendő megyei testületekre is.

Az oktatási területen feltétlen említést érdemel még az elmúlt időszak meglehetősen ellentmondásos és vitatott tankönyvkiadási reformja, amellyel az

oktatási tárca tanácsadó testületének, az Országos Kisebbségi Bizottságnak, az országos kisebbségi önkormányzatoknak és más fenntartóknak még feltehetően bőven akad dolguk.

A közelmúltban szűntek meg az oktatási minisztériumi háttérintézmények (OKI, KÁOKSZI) nemzetiségi részlegei, amelyek módszertani segítséget nyújtottak anyanyelvünk oktatásához. Ezek pótlására, más kisebbségekhez hasonlóan, az OSZÖ előbb Szlovák Óvodai Módszertani Központot hozott létre, amelyet idén pedagógiai módszertani központtá alakított át a közoktatás szakmai támogatására.

Természetesen fontos tényező az is, milyen épületben, milyen körülmények között tanulhatnak diákjaink. A szarvasi szlovák iskola 2003-ban befejezett rekonstrukciója nagy mértékben növelte az intézmény vonzerejét és tanulólétszámát. Hasonló eredményt várunk az idén megújult tótkomlói szlovák iskolától is. A korábban eredményes címzett támogatási pályázatok útján kívántuk elősegíteni békéscsabai intézményünk rekonstrukcióját, de sajnos, a jövő évi költségvetési törvény tervezetében ez a támogatási forma már nem szerepel.

Az Oktatási Minisztérium korábbi Nemzeti és Etnikai Oktatási Főosztályával nagyon jó együttműködést alakítottuk ki, kezdő iskolafenntartóként, mondhatni napi munka-kapcsolatban álltunk.

Áttérve a kulturális területre, ilyen szoros együttműködésről, sajnos, nem tudunk beszámolni. Sőt, mára megszűnt a tárca Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Főosztálya is. Természetesen tudom, hogy az új kormányban az oktatási és kulturális tárca ismét összekapcsolódott, de a beszámolómban említettek a korábbi, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumára vonatkoznak.

2004-ben a rajt itt is kiváló volt, hiszen a szakminiszter új tanácsadó, döntés előkészítő testületként életre hívta a *Nemzetiségi Kulturális Tanácsot*. Ennek tagjai az országos kisebbségi önkormányzatok elnökei és a tárca szakemberei voltak. *Hiller István* miniszter úr 100 millió forint keretösszeget biztosított a kisebbségi kultúrák ápolására és fejlesztésére. Rövid idő alatt külön létrehoztuk a Nemzeti Kulturális Alapprogram mellett alakult *Nemzeti és Etnikai Ideiglenes Kollégium* két kuratóriumát a romák és a nemzeti kisebbségek számára. A sikeresen lebonyolított pályázatok anyanyelvű sajtónk, évkönyveink, szépirodalmi és tudományos kiadványaink megjelentetését és számos kulturális rendezvényünk megvalósítását támogatták. Sajnos, ez a kiváló kezdeményezés csupán szalmalágnak bizonyult. A következő évben új miniszter került a tárca élére, azóta a Nemzetiségi Kulturális Tanácsot sem hívták össze. A kisebbségi oldal társelnökeként több levélben fordultam több miniszterhez is, egyikre sem érkezett válasz.

A kulturális tárcával megélt felemás tapasztalataink ellenére ezen a területen talán még markánsabb eredményeket sikerült elérnünk. Főként az országos kisebbségi önkormányzatok intézményhálózatának fejlődése következtében. Hiszen a ma működő 36 ilyen intézmény jelentős része kulturális tevékenységet folytat: színházak, újságok, rádiók, múzeumok, dokumentációs és kulturális központok, könyvtárak vannak közöttük.

Az OSZÖ intézményhálózatáról külön szólok, itt csak egyetlen új intézményünket szeretném kiemelni. A Szlovák Közművelődési Központ azért különösen fontos számunkra, mert hét regionális háza az országban nagy szórtságban élő szlovákság kulturális törekvéseit is koordinálja, s igyekszik emelni azok szakmai színvonalát. Egyébként a kulturális tárcától, a Nemzetiségi Kulturális Tanácstól is vártunk ilyen támogatást: felmerült az ország kisebbségi kulturális intézményeink feltérképezése, azok úgynevezett kataszterének elkészítése, normatív támogatási lehetőségeik kidolgozása és még jónéhány szempont. Reméljük, hogy a jelenlegi megtorpanást követi még érdemi munka.

A kulturális területen nem hagyhatjuk említés nélkül a helyi szinten, helyi kisebbségi önkormányzatok és civil szervezetek támogatásával folyó hagyományápoló tevékenységet. Ennek is vannak azonban már intézményesült formái, hiszen több mint 20 helyi szlovák önkormányzat működtet falumúzeumot, tájházakat és néprajzi gyűjteményeket. Többek között ezek szakmai és anyagi támogatására jött létre legújabb intézményünk, a *Legatum Kht*. A *békéscsabai, vanyarci, szügyi és piliscsévi szlovák önkormányzat* azonban már nem csupán működtetője, hanem *tulajdonosa is a helyi szlovák tájháznak. Békéscsabán idén 20 millió forintos beruházással nagy közösségi teret is építettek hozzá. Ugyancsak ebben a városban egy civil szervezet, a Csabai Szlovákok Szervezete tulajdonában van a Szlovák Kultúra Háza, amelyet az OSZÖ kulturális központjával közösen működtet.*

Ugyanúgy, ahogy a kulturális tevékenységünk jelentős részét, sajtónk megjelentetését is a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány támogatja. Bár a rendelkezésére álló 500 millió Ft körüli összeg mintegy felét teszi ki a laptámogatás, ez mégsem elegendő. Az OSZÖ tulajdonába került *Ludové noviny* hetilap példáján látjuk, hogy megfelelő színvonalú, eseménykövető, szerkesztőségi műhelymunkával készülő újságot 30 millió Ft támogatásból nem lehet előállítani. A Ludové noviny-t egyébként Szlovákiában is a legjobb határon túli szlovák újságnak tartják, az interneten napi frissítéssel olvasható.

Médiánk, rádió- és televízió műsorainak helyzete az ET Tanácsadó Bizottsága második országvéleménye óta alapvetően nem változott. Az ott dolgozók – főként a vidéki körzeti stúdiók munkatársai – továbbra

is hátrányos megkülönböztetésre, rosszabb anyagi és műszaki feltételekre panaszkodnak. Ilyen helyzetet tárt fel az Országgyűlés nemzeti és etnikai kisebbségi jogok biztosának átfogó vizsgálata is.

A módosított kisebbségi törvény 38.§-a ugyanakkor kimondja: „A közszolgálati rádió és televízió – külön törvény rendelkezései szerint önálló szervezeti keretek között és elkülönített költségvetéssel – biztosítja a kisebbségi műsorok rendszeres készítését, sugárzását és terjesztését.”

A Magyar Televízióban ennek csirái már létrejöttek, bár az elkülönített költségvetés összege minimális, a részben önálló szervezeti keret pedig túl gyakran változik. Eredményként könyvelhető el, hogy a Magyar Televízióban kinevezték a kisebbségi műsorok érdekeit képviselő ombudsmant – a szemináriumon is körünkben lévő *Leipold Péter* személyében. Televíziós műsoraink kedvezőtlen adásideje azonban nem javult, sőt, romlott: a hétköznap délutáni ismétlések a 14-15 óra közötti időszávból egyre gyakrabban éjjel 1-2 óra közötti (!) sávba kerülnek át – ahogyan ez napjainkban is történt *Domovina* című magazinunkkal. Az országos kisebbségi önkormányzatokkal 2000. áprilisában megkötött Együttműködési Megállapodást mellőző MTV-elnök sorozatos tiltakozásunkra korábban a Magyar Televízió úgymond hamarosan induló 3. csatornáján ajánlott megoldást. Erről most már szó sincs, néhány év múlva állítólag a digitális sugárzás fogja megnyugtatóan rendezni a kérdést.

Az utóbbi időben a televíziós műsoraink problémáját kicsit mellőztük a Magyar Rádióban előállt kritikus helyzet miatt. Az 1996. januárjában hatályba lépett, rádiózásról és televíziózásról szóló törvény rögzítette, hogy a kisebbségi műsorokat sugárzó, keleti normás OIRT frekvencia tíz év múlva megszűnik. Azaz 2006. január 31-én. Tavaly nyártól fél éven át folytattunk intenzív tárgyalásokat – elnök híján – a Magyar Rádió alelnökeivel. A folyamatba bekapcsolódott az ORTT, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal, a kisebbségi ombudsman és az illetékes parlamenti bizottság. Több elképzelés körvonalazódott, végül egyetlen megoldás született: az Országgyűlés egy évvel meghosszabbította a határidőt. Most, november végén két hónapunk van a frekvencia

megszűnéséig. Az országos önkormányzatok állandó, három fős tárgyaló delegációjának – köztük az MR Rt. kuratóriumi tagjának – nem sikerült asztalhoz ülnie az intézmény elnökével. A szeminárium résztvevői hallhatták délelőtt a Magyar Rádió Rt. alelnökének bejelentését, mely szerint 2007. február 1-től megindul az új középhullámú országos csatornán a kisebbségi műsorok sugárzása: az elfogadott koncepció szerint a kisebbségi műsorok országos középhullámú frekvenciát kapnak napi 12 órás sugárzási idővel. Ehhez azonban Szolnokon új adót kell telepíteni. Az önálló csatorna a Magyar Rádió 4. önálló, nemzetiségi adóját is jelentené.

Végezetül röviden az OSZÖ intézményrendszeréről. A 13 országos kisebbségi önkormányzat által önállóan, vagy közösen működtetett 36 intézmény egy-negyedét, 9-et önkormányzatunk alapította, vagy vette át. A 2003. év mérföldkövet jelentett ebben a folyamatban, hiszen a 440 millió forintos költségvetési intézményi keret megteremtette a törvényi lehetőség anyagi háttérét. Mi már ezt megelőzően átvettük a Magyarországi Szlovákok Szövetségétől a Ludové noviny hetilapot és a *Magyarországi Szlovákok Kutatóintézetét*. Az új lehetőséggel élve meglévő intézményként vettük át és fejlesztettük tovább a *Vertigo Szlovák Színházat*, s új intézményként alapítottuk meg a *Szlovák Közművelődési Központot*, a *Szlovák Dokumentációs Központot*, a *Legatum Kht-t* és a *Szlovák Óvodai Módszertani Központot*, amely idén *Szlovák Pedagógiai Módszertani Központtá alakult át*.

Az első három évben nem kis gondot jelentett, hogy a költségvetési támogatást csak pályázat útján nyerhettük el, esetenként több hónapos csúszással. A módosított kisebbségi törvény ezt a problémát is megoldotta: az országos önkormányzatok költségvetését az Országgyűlés fejezetébe utalta, ezen belül elkülönítve az általunk fenntartott intézmények központi költségvetési támogatását. Ez az idei évben már megvalósult, így sikerült az elmúlt időszakban olyan alapokat leraknunk, amelyek átvészelik a nehezebb időket, s azután ismét folytathatjuk a megkezdett építkezést.

Ennek reményében köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Látogasson el honlapunkra: www.nemzetisegek.hu